અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

ગુજરાત હાઇકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૦૪/૨૦૧૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

==========

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઇ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઇ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

==========

મુકેશકુમાર વિનોદચંદ્ર સોની....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

==========

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી દક્ષેશ મહેતા।
સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે એ.પી.પી. સુશ્રી મૈથિલી મહેતા।

==========

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૩૧/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (એ.સી.બી.), સિટી સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદ દ્વારા સ્પેશિયલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૪૮/૨૦૦૧ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૨.૦૭.૨૦૧૦ ના દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને આદેશ સામે અપીલકર્તા દ્વારા ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ પ્રસ્તુત અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા અપીલકર્તા–આરોપીને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ (ત્યારબાદ સંક્ષિપ્તમાં "અધિનિયમ" તરીકે સંદર્ભિત) ની કલમ ૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપ માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને તેને રૂ. ૧,૦૦૦/– ના દંડ સાથે બે વર્ષની સાદી કેદની સજા અને દંડ ન ભરે તો વધુ બે મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તા–આરોપીને અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(i)(ii)(iii) સાથે વાંચતાં કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે પણ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને તેને રૂ. ૧,૦૦૦/– ના દંડ સાથે બે વર્ષની સાદી કેદની સજા અને દંડ ન

ભરે તો વધુ બે મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. સજાઓ એકસાથે ભોગવવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨. ફરિયાદ પક્ષના કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે બનાવના સમયે ફરિયાદી 'સી' કંપની, અમદાવાદ, પોલીસ હેડ ક્વાર્ટર ખાતે સશસ્ત્ર પોલીસ કોન્સ્ટેબલ તરીકે ફરજ બજાવતો હતો. તેણે પોતાની પુત્રીના લગ્ન પ્રસંગ માટે "મંગળસૂત્ર" ખરીદવા કંપની કમાન્ડર મારફત પોલીસ વેલ્ફેર સમક્ષ રૂ. ૧૦,૦૦૦/– ની લોન માટે અરજી કરી હતી. ફરિયાદ પક્ષનો વધુ કેસ એવો છે કે લોનનો ચેક ન મળતાં, તે 'જે' બ્રાન્ચમાં સિનિયર ક્લાર્ક શ્રી સોની (આરોપી) ને મળ્યો હતો, જે "મંગળસૂત્ર" માટેની લોનની અરજીનું કામ સંભાળતા હતા અને તેમને લોનની રકમનો ચેક ફરિયાદીની કંપનીને મોકલી આપવા વિનંતી કરી હતી. ફરિયાદ પક્ષનો વધુ કેસ એવો છે કે આરોપીએ તેને જણાવ્યું હતું કે જ્યાં સુધી તે આરોપીને રૂ. ૫૦૦/– નહીં આપે ત્યાં સુધી તેની લોન મંજૂર થશે નહીં. ત્યારબાદ, ફરિયાદીની વિનંતી પર, આરોપી રૂ. ૪૦૦/– સ્વીકારવા સંમત થયો હતો. ત્યારપછી, ફરિયાદીએ તરત જ તેને રૂ. ૧૫૦/– આપ્યા હતા અને તે જ દિવસે સાંજે ૪:૦૦ વાગ્યે બાકીની રૂ. ૨૫૦/– ની રકમ આપવાનું આરોપીને વચન આપ્યું હતું. ફરિયાદી લાંચ આપવા માંગતો ન હતો, તેથી તેણે એ.સી.બી. કચેરી, અમદાવાદનો સંપર્ક કર્યો અને તારીખ ૨૪.૦૪.૨૦૦૧ ના રોજ આરોપી

વિરુદ્ધ ફરિયાદ નોંધાવી. ત્યારબાદ, એ.સી.બી. ના પી.આઈ. શ્રી એમ.ડી. દવેએ બે પંચોની વ્યવસ્થા કરી હતી. પંચ સાક્ષીઓ સાથે ફરિયાદી અને ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યોનો પરિચય કરાવવામાં આવ્યો હતો. જરૂરી પ્રક્રિયા અનુસર્યા પછી, ઉપરોક્ત બાબતની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી અને ટ્રેપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં આરોપી–હાલના અપીલકર્તા પકડાઈ ગયા હતા.

૩. તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ કોર્ટ સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ કેસ ફક્ત સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જ ચલાવવાપાત્ર હોવાથી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ કોર્ટે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (સંક્ષિપ્તમાં "સી.આર.પી.સી.") ની કલમ ૨૦૯ હેઠળ સદરહુ કેસ વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (એ.સી.બી.), સિટી સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદની અદાલતને કમિટ કર્યો હતો, જેને ત્યારબાદ સ્પેશિયલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૪૮/૨૦૦૧ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૪. કેસની સુનાવણી વખતે, મૂળ આરોપી સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે ૫ સાક્ષીઓને તપાસ્યા હતા તેમજ ફરિયાદ પક્ષે ૧૩ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ રજૂ કર્યા હતા.

૫. સુનાવણીના અંતે અને સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધ્યા પછી તથા ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ તરફથી દલીલો સાંભળ્યા બાદ, વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (એ.સી.બી.), સિટી સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદે ઉપરોક્ત કથિત ગુનાઓના આરોપો માટે આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યો હતો. સુનાવણી પૂર્ણ થતાં, સેશન્સ કોર્ટે ઉપરોક્ત કથિત ગુનાઓ માટે આરોપીને દોષિત ઠેરવતો ચુકાદો અને આદેશ પસાર કર્યો હતો.

૬. વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા–આરોપીએ પ્રસ્તુત ક્રિમિનલ અપીલ દાખલ કરેલ છે.

૭. અપીલકર્તા–આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે મોટાભાગના સાક્ષીઓ પણ હોસ્ટાઈલ (ફરી ગયેલા) જાહેર થયા હતા અને પંચોએ પણ ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદ પક્ષ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે કે એન્થ્રાસીન પાવડર અને યુ.વી. લેમ્પનો પ્રયોગ એ.સી.બી. કચેરીમાં કરવામાં આવ્યો હતો અને ટ્રેપ પછી, આરોપીના કપડાં અને પર્સ પરથી એન્થ્રાસીન પાવડર મળ્યો ન હતો. તેથી, ફરિયાદ પક્ષનું કથન શંકાસ્પદ છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી

કે આરોપીના કબજામાંથી રૂ. ૨૫૦/– રિકવર થયા નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ હકીકતને ધ્યાને લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે મહત્વપૂર્ણ તત્વો એટલે કે માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા સ્થાપિત થવા જરૂરી છે અને ફરિયાદ પક્ષ આ પરિબળ સાબિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ રહ્યો છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પુરાવા પરથી એ સાબિત થાય છે કે ફરિયાદી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી લગ્નપત્રિકા બોગસ છે તેથી ફરિયાદીની ફરિયાદનો આધાર સાબિત થતો નથી. તેથી, ફરિયાદ પોતે જ બોગસ છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદી તારીખ ૨૪.૦૪.૨૦૦૧ ના રોજ આરોપીને મળ્યો હતો અને આરોપીએ રૂ. ૪૦૦/– ના ગેરકાયદેસર અવેજ (લાંચ) ની માંગણી કરી હતી તે સાબિત કરવા માટે રેકર્ડ પર કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવો નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે કથિત ગુનાઓ માટે હાલના અપીલકર્તા–આરોપીને દોષિત ઠેરવવામાં કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. પોતાના કેસના સમર્થનમાં, તેમણે કનુભાઈ કાંતિભાઈ પટેલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (૧૯૯૮(૧) જી.એલ.એચ. ૯૨૪), ટી. સુબ્રમણ્યમ વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય (૨૦૦૬(૧) એસ.સી.સી. ૪૦૧, મહેમૂદખાન મહેબૂબખાન પઠાણ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય (૧૯૯૭(૧૦) એસ.સી.સી. ૬૦૦), કેશવ દત્ત વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય (૨૦૧૦ (૯) એસ.સી.સી. ૨૮૬) ના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો. સદરહુ ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતને

ધ્યાનમાં લેતાં, પ્રસ્તુત અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પ્રસ્તુત અપીલ મંજૂર થવાપાત્ર છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને આદેશ સુધારવાપાત્ર છે.

૮. તેની સામે, રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. એ ટ્રાયલ કોર્ટના ચુકાદા અને આદેશનું સમર્થન કરતાં એવી રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રેકર્ડ પર રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી આ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, આ અદાલત દ્વારા તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી. તેમણે પ્રસ્તુત અપીલ રદ કરવા નામદાર અદાલતને પ્રાર્થના કરી હતી. તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને આદેશ બહાલ રાખવાપાત્ર છે.

૯. મેં અપીલકર્તા–આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલ અને સામાવાળા–રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. ને સાંભળ્યા છે અને રેકર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે.

૧૦. આ બાબત અદાલતને અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુનાના આરોપ માટે આરોપીને દોષિત ઠેરવીને ફટકારવામાં આવેલી

સજા તરફ દોરી જાય છે. અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) ને પુનઃ રજૂ કરવી જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

> "૭. હોદ્દાની રૂએ કરવામાં આવતા કૃત્ય સંબંધમાં કાયદેસરના મહેનતાણા સિવાયનું અવેજ સ્વીકારતો સરકારી કર્મચારી.– જે કોઈ, સરકારી કર્મચારી હોવા છતાં, અથવા સરકારી કર્મચારી બનવાની અપેક્ષા રાખતો હોય, પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે, કોઈપણ કાયદેસરના મહેનતાણા સિવાયનું કોઈપણ અવેજ, કોઈપણ હોદ્દાનું કૃત્ય કરવા અથવા કરવાથી દૂર રહેવાના હેતુ અથવા પુરસ્કાર તરીકે, અથવા પોતાના સત્તાવાર કાર્યોના ઉપયોગમાં કોઈપણ વ્યક્તિ તરફ તરફેણ અથવા બિનતરફેણ દર્શાવવા અથવા દર્શાવવાથી દૂર રહેવા બદલ, અથવા કેન્દ્ર સરકાર અથવા કોઈપણ રાજ્ય સરકાર અથવા સંસદ અથવા કોઈપણ રાજ્યના વિધાનમંડળ સાથે અથવા કલમ ૨ ના ખંડ (સી) માં સંદર્ભિત કોઈપણ સ્થાનિક સત્તામંડળ, કોર્પોરેશન અથવા સરકારી કંપની સાથે, અથવા કોઈપણ સરકારી કર્મચારી સાથે, પછી ભલે તેનું નામ દર્શાવેલ હોય કે અન્યથા, કોઈપણ વ્યક્તિને કોઈપણ સેવા આપવા અથવા નુકસાન પહોંચાડવા અથવા આપવાનો પ્રયાસ કરવા બદલ, કોઈપણ વ્યક્તિ પાસેથી સ્વીકારે છે અથવા મેળવે છે અથવા સ્વીકારવા સંમત થાય છે અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરે છે, તો તેને કેદની સજા થશે જે છ મહિના કરતાં ઓછી નહીં હોય પરંતુ પાંચ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે અને તે દંડને પણ પાત્ર થશે.

(સ્પષ્ટીકરણો) (ક) સરકારી કર્મચારી બનવાની અપેક્ષા રાખનાર: જો કોઈ વ્યક્તિ પદ પર રહેવાની અપેક્ષા ન રાખતી હોવા છતાં અન્ય લોકોને એવી માન્યતામાં છેતરીને અવેજ મેળવે છે કે તે હોદ્દો સંભાળવાની તૈયારીમાં છે, અને તે પછી તેમની સેવા કરશે, તો તે છેતરપિંડી માટે દોષિત હોઈ શકે છે, પરંતુ તે આ કલમમાં વ્યાખ્યાયિત ગુના માટે દોષિત નથી.

(ખ) અવેજ (ગ્રેટીફિકેશન): 'અવેજ' શબ્દ માત્ર નાણાકીય અવેજ અથવા નાણાંમાં મૂલ્યાંકન કરી શકાય તેવા અવેજ પૂરતો મર્યાદિત નથી.

(ગ) કાયદેસર મહેનતાણું: 'કાયદેસર મહેનતાણું' શબ્દો માત્ર એવા મહેનતાણા પૂરતા મર્યાદિત નથી કે જે સરકારી કર્મચારી કાયદેસર રીતે માંગી શકે છે, પરંતુ તેમાં તે તમામ મહેનતાણાનો સમાવેશ થાય છે કે જે તેને સરકાર અથવા જે સંસ્થામાં તે સેવા આપે છે તેના દ્વારા સ્વીકારવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હોય.

(ઘ) કરવા બદલ હેતુ અથવા પુરસ્કાર: જે વ્યક્તિ જે કાર્ય કરવાનો તેનો ઈરાદો નથી અથવા તે કરવાની સ્થિતિમાં નથી, અથવા તેણે કર્યું નથી, તે કરવા માટેના હેતુ અથવા પુરસ્કાર તરીકે અવેજ મેળવે છે, તે આ અભિવ્યક્તિ હેઠળ આવે છે.

(ચ) જ્યાં કોઈ સરકારી કર્મચારી કોઈ વ્યક્તિને એવી ભૂલભરેલી માન્યતા કરાવે છે કે સરકારમાં તેના પ્રભાવથી તે વ્યક્તિ માટે કોઈ હક મેળવ્યો છે અને આ રીતે તે વ્યક્તિને આ સેવાના પુરસ્કાર તરીકે સરકારી કર્મચારીને

નાણાં અથવા અન્ય કોઈ અવેજ આપવા પ્રેરે છે, તો તે સરકારી કર્મચારીએ આ કલમ હેઠળ ગુનો કર્યો છે."

"કલમ ૧૩ : સરકારી કર્મચારી દ્વારા ફોજદારી ગેરવર્તણૂક – (૧) સરકારી કર્મચારીએ ફોજદારી ગેરવર્તણૂકનો ગુનો કર્યો ગણાશે,–

(ક).....

(ખ).....

(ગ).....

(ઘ) જો તે,–

(i) ભ્રષ્ટ અથવા ગેરકાયદેસર સાધનો દ્વારા, પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે કોઈ કિંમતી વસ્તુ અથવા આર્થિક લાભ મેળવે છે; અથવા

(ii) સરકારી કર્મચારી તરીકેના પોતાના પદનો દુરુપયોગ કરીને, પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે કોઈ કિંમતી વસ્તુ અથવા આર્થિક લાભ મેળવે છે; અથવા

(iii) સરકારી કર્મચારી તરીકે હોદ્દો ધરાવતી વખતે, કોઈપણ જાહેર હિત વિના કોઈપણ વ્યક્તિ માટે કોઈ કિંમતી વસ્તુ અથવા આર્થિક લાભ મેળવે છે. અથવા

(ચ)....."

૧૧. અધિનિયમની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓને ધ્યાને લેતાં અને રેકર્ડ પરના પુરાવા તથા વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને આદેશ વાંચી જતાં, ત્રણેય સાક્ષીઓનો

સમર્થન આપતો પુરાવો છે કે આરોપી પાસેથી કોઈ રિકવરી થઈ ન હતી અને આરોપી દ્વારા કોઈ માંગણી કરવામાં આવી ન હતી જે તપાસ કરનાર અમલદારે પોતે સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું છે. હું ફરિયાદીના પૂર્વઇતિહાસમાં જતો નથી. પંચ નં. ૧ એવું કહેતા નથી કે આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી રૂ. ૨૫૦/– ની માંગણી કરી હતી. કેટલાક સાક્ષીઓ હોસ્ટાઇલ (ફરી ગયેલા) જાહેર થયા છે અને પંચોએ પણ ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. આરોપીના કપડાં અને પર્સ પરથી એન્થ્રાસીન પાવડર મળ્યો ન હતો. આરોપીના કબજામાંથી રૂ. ૨૫૦/– ની રકમ રિકવર થઈ ન હતી. ફરિયાદી વિરુદ્ધ પોતે જ ઘણા ગુનાઓ નોંધાયેલા છે જે એક્ઝિબિટ: ૩૭ થી ૪૧ માં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે. પી.ડબલ્યુ. નં. ૧, ૨ અને ૩ એ જણાવ્યું છે કે આરોપી દ્વારા કોઈ માંગણી કરવામાં આવી ન હતી. રકમ લાંચની ન હતી પરંતુ તે વાસ્તવમાં ફરિયાદી દ્વારા આરોપી પાસેથી ઉછીની લીધેલી રકમ હતી. આ બાબત આ અદાલતને મુખ્ય પાસા તરફ દોરી જાય છે કે શું આરોપીએ નાણાંની માંગણી કરી ન હતી અને સ્વીકાર્યા ન હતા તથા સદરહુ રકમ તેના કબજામાંથી રિકવર થઈ ન હતી. કોઈ પંચોએ આરોપીને કોઈ માંગણી કરતા જોયા નથી. એકવાર એ સ્થાપિત થઈ જાય કે માંગણી કેવી રીતે અને ક્યારે કરવામાં આવી હતી તેની કોઈ વિગતો નથી, તો તેનો લાભ આરોપીને મળવો જોઈએ. આ કેસમાં, આરોપીએ લાંચની કોઈ રકમ માંગી નથી. આ હકીકતલક્ષી પાસાને વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે બાજુ પર મૂકી દીધું છે. તેથી, પ્રસ્તુત કેસમાં,

ફરિયાદ પક્ષ અપીલકર્તા–આરોપી સામે પોતાનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે. આરોપી–અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ઉપરોક્ત નિર્ણયો/ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતને ધ્યાને લેતાં, આ અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને આદેશ રદબાતલ કરી બાજુ પર રાખવાપાત્ર છે. રેકર્ડ પરના પુરાવા પરથી, એવું કહી શકાય નહીં કે આરોપીના શરીર પરથી રિકવરી થઈ હતી. આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર અવેજની માંગણી સાબિત થઈ નથી અને અવેજનો સ્વીકાર થયો છે તેવું દર્શાવવા માટે કેટલીક ચલણી નોટો આરોપીને સોંપવામાં આવી હતી. આ કેસમાં, એ બાબત વિવાદમાં નથી કે મુદ્દામાલની ચલણી નોટો આરોપીના કબજામાંથી મળી ન હતી. આરોપી પાસેથી રકમની કોઈ માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી થઈ ન હતી. જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૭ નો સંબંધ છે, માંગણીની સાબિતી વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો કબજો અને રિકવરી અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળનો ગુનો સાબિત કરશે નહીં. જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુનાનો સંબંધ છે, ગેરકાયદેસર અવેજની માંગણીની કોઈપણ સાબિતીના અભાવે, કોઈ કિંમતી વસ્તુ અથવા આર્થિક લાભ મેળવવા માટે સરકારી કર્મચારી તરીકે ભ્રષ્ટ અથવા ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ અથવા પદનો દુરુપયોગ સ્થાપિત થયેલો ગણી શકાય નહીં અને માંગણીની સાબિતી વિના આરોપી

પાસેથી ચલણી નોટોનો કબજો અને રિકવરી અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળનો ગુનો સાબિત કરશે નહીં. એ સાબિત થયું નથી કે આરોપીએ કોઈ માંગણી કરી હતી. પ્રસ્તુત કેસમાં પણ, આરોપીના કબજામાંથી ગેરકાયદેસર અવેજની રિકવરી સાબિત થઈ નથી અને તેથી, કલમ ૨૦ હેઠળ આરોપી વિરુદ્ધ ધારણા બાંધી શકાય નહીં. મારા આ મંતવ્યને સતવીર સિંહ વિરુદ્ધ સી.બી.આઈ. મારફત દિલ્હી રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસ.સી. ૩૭૯૮ માં અહેવાલ થયેલ સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયથી સમર્થન મળે છે, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

> "૩૩. અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે ઉપરોક્ત સંદર્ભિત બનારસી દાસ ના કેસ પર પણ આધાર રાખ્યો છે જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે:
>
> > ૨૪. એમ.કે. હર્ષન વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય માં આ અદાલતે કંઈક અંશે સમાન સંજોગોમાં, જ્યાં દૂષિત નાણાં આરોપીના ડ્રોઅરમાં મૂકવામાં આવ્યા હતા જેણે તેનો ઇનકાર કર્યો હતો અને કહ્યું હતું કે તે તેની જાણ બહાર ડ્રોઅરમાં મૂકવામાં આવ્યા હતા, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:
> >
> > ૮. આ સંદર્ભમાં જ અદાલતોએ સાવચેતી આપી છે કે શાણપણના નિયમ તરીકે, અમુક સમર્થન જરૂરી છે. લાંચના આવા તમામ

પ્રકારના કેસોમાં, બે પાસાઓ મહત્વપૂર્ણ છે. પ્રથમ, માંગણી હોવી આવશ્યક છે અને બીજું, એ અર્થમાં સ્વીકૃતિ હોવી આવશ્યક છે કે આરોપીએ ગેરકાયદેસર અવેજ મેળવ્યો છે. માત્ર માંગણી પોતે ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે પૂરતી નથી. તેથી, અન્ય પાસું, એટલે કે સ્વીકૃતિ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે અને જ્યારે આરોપી એવી દલીલ સાથે આગળ આવ્યો હોય કે તેની જાણ બહાર ડ્રોઅરમાં ચલણી નોટો મૂકવામાં આવી હતી, ત્યારે એ દર્શાવવા માટે નિર્ણાયક પુરાવો હોવો જોઈએ કે તે આરોપીની ગર્ભિત મંજૂરી સાથે હતું કે નાણાં ગેરકાયદેસર અવેજ તરીકે ડ્રોઅરમાં મૂકવામાં આવ્યા હતા.

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ કેસમાંથી ઉપર્યુક્ત ફકરો એ દર્શાવશે કે અપીલકર્તા દ્વારા ગેરકાયદેસર અવેજની માંગણી અને સ્વીકૃતિની હકીકત પર હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા વિભિન્ન તારણો આ કેસમાં સાબિત થયા નથી. સદરહુ કેસમાં આ અદાલતે અસંદિગ્ધ શબ્દોમાં ઠરાવ્યું છે કે માત્ર માંગણી પોતે અધિનિયમ હેઠળ ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે પૂરતી નથી. અન્ય પાસું, એટલે કે સ્વીકૃતિ પણ ખૂબ મહત્વપૂર્ણ છે. આરોપીની ગર્ભિત મંજૂરી સાથે નિર્ણાયક પુરાવો હોવો જોઈએ કે પી.ડબલ્યુ.–૨ દ્વારા લોખંડના પલંગ (કોટ) પર નાણાં મૂકવામાં આવ્યા હતા, જેમ કે તેણે પોતાની જુબાનીમાં ગેરકાયદેસર અવેજ તરીકે જણાવ્યું હતું. હાથ પરના આ કેસમાં, પી.ડબલ્યુ.–૨ અને પી.ડબલ્યુ.–૩ ની જુબાની મુજબ, ગેરકાયદેસર અવેજ તૂટેલી ઝિપવાળી કાળી રેક્સિન બેગમાં હતો જે લોખંડના પલંગ પર મૂકવામાં આવી હતી. બેગમાં રહેલી સામગ્રી આરોપીની જાણમાં ન હોવાથી, તેથી, કેસનું સુસંગત પાસું કે અપીલકર્તાએ અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળ જરૂરી મુજબ ગેરકાયદેસર અવેજ સ્વીકાર્યો છે તે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા આ સંબંધમાં પ્રતીતિકર પુરાવો રજૂ કરીને સાબિત કરવામાં આવ્યું નથી.

૩૪. અમે રેકર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાઓની તપાસ કરી છે, સદરહુ પુરાવા એક્ઝિબિટ પી.ડબલ્યુ.–૧/ડીએ ના દસ્તાવેજી પુરાવા સાથે વાંચવામાં આવે છે, જેની સામગ્રી ઉપર ટાંકવામાં આવી છે. સદરહુ દસ્તાવેજ પી.ડબલ્યુ.–૨ દ્વારા વર્ષ ૧૯૮૯ માં લખવામાં આવ્યો છે, તેથી, સદરહુ પુરાવા પર આધાર રાખવો જોઈએ. અપીલકર્તાની તરફેણમાં સદરહુ સકારાત્મક પુરાવાને રદિયો આપવા માટે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા અપીલકર્તા પાસેથી જે ખુલાસો મેળવવા માંગવામાં આવ્યો છે તે તેની એ દલીલને વધુ સમર્થન આપશે કે તેણે ફરિયાદી, પી.ડબલ્યુ.–૨ પાસેથી અવેજની માંગણી કરી નથી. ફરિયાદ પક્ષની એ દલીલથી અમે બિલકુલ પ્રભાવિત થયા નથી કે સદરહુ પત્ર પી.ડબલ્યુ.–૨ દ્વારા દબાણ હેઠળ લખવામાં આવ્યો હતો, જેમ કે તેણે વર્ષ ૧૯૯૩ માં પોતાની ઊલટતપાસમાં જણાવ્યું હતું. જો એ સાચું હોય કે પત્ર પી.ડબલ્યુ.–૨ દ્વારા દબાણ હેઠળ લખવામાં આવ્યો હતો, તો તેણે તે સંબંધિત સમયે હકુમત ધરાવતી પોલીસ સમક્ષ અથવા ઉચ્ચ અધિકારીઓ સમક્ષ અથવા જ્યારે કેસ પેન્ડિંગ હતો ત્યારે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આ સંબંધમાં ફરિયાદ નોંધાવવી જોઈતી હતી. તેથી, પી.ડબલ્યુ.–૨ ની જુબાનીનો સદરહુ ભાગ અમારા દ્વારા સ્વીકારી શકાય નહીં કારણ કે તે અવિશ્વાસપાત્ર છે. તારીખ ૦૮.૦૭.૧૯૮૯ ના રોજ આરોપીના નિવાસસ્થાને લોખંડના પલંગ પર રાખવામાં આવેલી ગેરકાયદેસર અવેજ ધરાવતી કાળી રેક્સિન બેગ આરોપીના શરીર પરથી રિકવર થઈ ન હતી. તેથી, અપીલકર્તા પાસેથી ગેરકાયદેસર અવેજનો સ્વીકાર કે રિકવરી બેમાંથી કંઈપણ સાબિત થયું નથી. વધુમાં, અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા આ અદાલતના ચુકાદાઓમાંથી ઉપર ટાંકેલા સુસંગત ફકરાઓ પર રાખવામાં આવેલ આધાર હકીકતલક્ષી

પરિસ્થિતિને યોગ્ય રીતે લાગુ પડે છે. તેથી, અપીલકર્તાને ચૂકવવામાં આવેલ કથિત ગેરકાયદેસર અવેજની માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા સાબિત કરવામાં આવી નથી. આમ, ટ્રાયલ કોર્ટે રેકર્ડ પરના મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓના સર્વાંગી મૂલ્યાંકન પરથી સાચા નિષ્કર્ષ પર પહોંચીને હકીકતના તારણો નોંધ્યા છે અને ઠરાવ્યું છે કે અપીલકર્તા પાસેથી અવેજની માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી સાબિત થઈ નથી, તેથી અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળ કોઈ ધારણા બંધાતી નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે પોતાના ચુકાદામાં યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે કે નિર્દોષતાની ધારણા અપીલકર્તાની તરફેણમાં છે અને તેને ગુણદોષના આધારે નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યો હતો."

૧૨. ચર્ચાના ઉપરોક્ત પરિપ્રેક્ષ્યમાં, મારું એવું સુવિચારિત મંતવ્ય છે કે આરોપી–અપીલકર્તા સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો માટે તેને દોષિત ઠેરવવામાં ટ્રાયલ કોર્ટ ન્યાયી ન હતી. મને જણાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો વાજબી અને યોગ્ય નથી અને સદરહુ તારણો નોંધવામાં, તેના દ્વારા ગેરકાયદેસરતા કે ખામી આચરવામાં આવી છે. નીચલી અદાલતે કથિત ગુનાઓ માટે આરોપીને દોષિત ઠેરવવામાં કાયદા તેમજ હકીકતો બંનેની દ્રષ્ટિએ ગંભીર ભૂલ કરી છે. તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને આદેશ રદબાતલ કરી બાજુ પર રાખવાને પાત્ર છે.

૧૩. ક્રિમિનલ અપીલ ***મંજૂર*** કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (એ.સી.બી.), સિટી સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદ દ્વારા સ્પેશિયલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૪૮/૨૦૦૧ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૨.૦૭.૨૦૧૦ નો ચુકાદો અને આદેશ રદબાતલ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. આરોપી–અપીલકર્તાને તેની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવે છે. જામીન અને જામીનખત રદ થાય છે. જામીનદાર, જો કોઈ હોય તો, મુક્ત થશે. અપીલકર્તા–મૂળ આરોપીને તાત્કાલિક મુક્ત કરવાનો આદેશ કરવામાં આવે છે અને જો અન્ય કોઈ કેસમાં તેની જરૂર ન હોય તો તેને તાત્કાલિક મુક્ત કરવામાં આવશે. અપીલકર્તા–આરોપી દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલ દંડની રકમ, જો કોઈ હોય તો, સામાવાળા–રાજ્ય દ્વારા તેને પરત કરવામાં આવશે. રેકર્ડ અને પ્રોસીડિંગ્સ તાત્કાલિક સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને પરત મોકલી આપવા.

સહી/–

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

રાકેશ/

This is an AI-Assisted Translation.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all

practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========